

(ခ) ‘သီတာ’/‘သီဒါ’ ဟံ့သေင်၊ ‘သီဒန်’ ရောင်။

ပွဲလိက် “ပြကိုဟ်သွေ့တဲသွိုင်ဝိပဿနာ” ရ်ပွန် အ္ဗာလိက်ရာမညမာ်ရဲသီမည် ချူစကာလင်ဝေါဟာ ရမ္မဲမွဲး ‘သီတာထပုံတန်’ ရ် ဒန်ဟံ့ညီသာကိုလိက်မန်တြေံတအ်ဂ် ရံ့ညာတ်ကေတ်ပွန်ရ။ ဗတ်ဗ္ဗာမွဲး ‘သီဒါဒုနစ်တန်’ သွိုက်ဂးအဓိပ္ပါယ်ရ။ ဗတ်ဗ္ဗာဂ် ‘သီတာ’ ဟံ့သေင်၊ ‘သီဒါ’ ရောင်။ ဗတ်ဗ္ဗာ ‘သီတာ’ ကို ‘သီဒါ’ ဟိုတ်ဗိုရမ်သင်တုပ်ဒိုင်တဲ အ္ဗာလိက်သလေ်ကေတ် ‘သီတာ’ တဲ နိသဲသွပဓါန် ကိုလိက်ဗ္ဗာဂ်တဲ ဝေါဟာရဂံ့စှော်ကျင်နူပါဠိရဂးတဲ မချူဒးလပ် ‘သီတာထပုံတန်’ ရောင်မွဲးဂ် ပြာကတ်တရ။ ဗတ်ဗ္ဗာမွဲး ‘သီဒါ’ ရ် ပွဲဘာသာမန်ပိုဂ် ‘သီတာ’ ကို ‘သီဒါ’ ကို ညးတမ္ဗာဟံ့ချူရ။ ‘သီဒန်’ ရောင်ညးချူတအိုတ်ရ။ ‘သီဒန်’ မွဲးဂ် ရံ့အဓိပ္ပါယ် ‘ကြင်စီမှာသွိုတ်’ ရ။ အဲကြက်ပွိုတ် ထွဲးကိုဒွဲပယိုဂ်ခဲညိရ။

- ခဲမွဲရမျာင်မချိန်ကိုစိုတ်ညး ခဲသွိုင်ညးမဗပေင်ကိုဂွပ်ခဲမာန် ဗြဲမွဲးဂ် မတုတ်တရ်ကြင်သီဒန်ရောင်၊ သဘ်သီဒန်ဂ် ဗွတ်သော်မြတ်ကို ဒတုပွဲခဲတဲ မဒးတို့ဗျိုက်စှော်ရောင်။ ဗြဲတံဂ် ခဲတို့စှော်ဖျေံအပါညးရောင်။ တပညာတံတီတဲ နူဇမ္မေဲ ဂပ်ဂပ်ဝေင်ကျေံညိ။ (၅၅၀။ ၉-၂၆၂။ ဒု-၆။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ ထိုမိန်းမတို့သည် နူးညံ့သောစကားဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းကုန်။ တနည်းကား ယောကျ်ားတို့နှင့် အတူတကွနေခြင်းကို မထိုက်ကုန်။ နှလုံးခိုင်မာလျက် စကားနူးညံ့ကုန်၏။ ပြည့်နိုင်ခဲကုန်၏။ မြစ်နှင့်တူကုန်၏။ ငရဲဥှန်တတ်ကုန်၏။ ဤသို့သိ၍ ထိုမိန်းမတို့ကို ပညာရှိသည် အဝေးမှကြဉ်ရာ၏။ (၅၅၀။ ဒု-၄၃၀/၄၃၁။ ညောင်ကန်။) ပွဲမုအေင်လိက်/ Though soft of speech, like **rivers** hard to fill, Insatiate, nought can satisfy their will: Down, down they sink: a man should flee afar from women, when he knows what kind they are. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-226)
- “ယံသွိုင်သွပ်၊ အဲဂံ့ဒိုင်အကြာသွေင်တလအဲဓါဂ်တဲ မှာသွိုတ်ပန်ဂ်လေပ် အဲဂံ့ချိုက်ကျောံအာရ၊ ကြိုင်ဇှော်ကေဝတ္တဂ်လေပ် အဲဂံ့ကျောံအာရ၊ ဂင်မသုန်သီဒန်ထပုံဂ် သရင်ကျောံတဲ တွဲကြိုက်ဇှော်သျှင်မွဲယောဇနာဂ် အဲဂံ့အာစိုပ် ဒိုဂကောံဂွကျက်ကာကဝတီတေံရ သွိုင်သွပ်” ကုဝေရသွာ တိုင်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၃၂၇။ ဒု-၂၂၀။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ “(အိုအသင်ဂဠုန်မင်း)၊ ငါသည် သင်ဖြင့် သမုဒ္ဒရာကို ကူးပြီ။ သင်ဖြင့် ကေပုကမည်သောမြစ်ကို ကူးပြီ။ သင်ဖြင့် သီဒါသ မုဒ္ဒရာခုနစ်တန်တို့ကိုလွန်၍ သင်ဖြင့် လက်ပံပင်ကို တက်ပြီ။” (၅၅၀။ ဒု-၆၉၅။ ညောင်ကန်။)
- အဲဒိုက်ရ်ဂ ပူဇသကာ၊ သွိုင်ဂိတုတဲ သွိုင်ဗြဲသွိုင်ကျာ၊ ပွင်ဟေမဝန် သီဒန်ဂါ။ (လိက်မိဒေဝ ကိန္နရီ။ မုက်လိက်(၁)။ အ္ဗာကဝိနာဲသိုက်ဇု။)

- ဒမင်တွအ်သိန် တွိန်တြိန်၊ သန်တပ်ပြဘန် သီဒန်ထပ်၊ ဒဇိတ်ဒက် နှိဗဗွဲလွင်၊ ဓမ္မတာခပ် အသပ်ပြုပြင်။ (လိက်မေဃသန်၊ အ္ဗာကဝိယျဟုံပြာကတ်၊ “ဇွန်လိက်မန်တြိတြဟ် ကောံ ကဗျလင်္ကာမန်ဂမ္တိုင်”၊ မုက်လိက်-၈)

ပွဲအဘိဓာန်ဗျာ(မြန်မာအဘိဓာန်)ဂှ် ဝေါဟာရမ္တး “သီဒါရုနစ်တန်” ဂှ် ကိုလင်အဓိပ္ပါယ် “မြင်းမိုရ် တောင်ကို ရစ်ခွေနေသော တောင်စဉ်ရုနစ်ထပ်တို့အကြား တည်ရှိသော သမုဒ္ဒရာရုနစ်ရ” ရ။ ဩ ဝေါဟာရမွဲမွဲဂှ် ညံဇော်ကျင်နူပါဠိရဂးတဲ မန်ကိုဗျာလေဝ်တုပ်သွဟ်ရဂးတဲ ဖျေံစိုတ်တဲ နိဿဲကိုလိက် ဗျာတဲ အတိုင်လိက်ဗျာဂှ်ဟေင် ပွမချူစွောံကေတ်ဗတ်မန်မ္တးဂှ် လေဝ်မှာရာတ်ဒ်ရ။ ဝေါဟာရမွဲမွဲဂှ် ညံဇော်ကျင်နူပါဠိလေဝ်ကိုဒ် မန်ကိုဗျာ နဲပံင်မအခပ်တွဟ်ရင်သ္တအ်မာန်ရ။ ဗွဲဥပမာတုန် ဗတ်ဗျာမ္တး ‘ဝေဿန္တရာမင်း’ ဂှ် မန်ပိုဟိုချူတ် ‘သိုင်ဝေဿန္တဝ်’ ရောင်၊ ‘သိုင်ဝေဿန္တရာ’ ဟုံသေင်ရ။ နနဲ သာ်ဂှ်ကို ဘာသာဗျာမ္တး ‘ပဘာဝတီ’ ဂှ်လေဝ် မန်ပိုချူတ် ‘ပြဘာဝတီ’ ရောင်။ ဗျာမ္တး ‘မိတ္ထိလာ ပြည်’ ဂှ် မန်ပိုဟိုချူတ် ‘ဍုင်မိတ္ထိ’ ရောင်။ ဗျာမ္တး ‘သာဝတ္ထိပြည်’ ဂှ်လေဝ် မန်ပိုဟိုချူတ် ‘ဍုင် သာရဂှ်’ ရောင်။ ဗျာမ္တး ‘ဝရဇိန်လက်နက်’ ဂှ်လေဝ် မန်ပိုဟိုချူတ် ‘လေံဗတ်’ ‘လေံဗဇ္ဇဗတ်’ ‘လွဟ်ဗဇ္ဇဗတ်’ ရောင်။ ဗွဲတရားဂှ် တွပညာတအ်ချပ်ကေတ်ရ။ ဩဝဲအာသေ့ဝဲအာနူလိက်ပတ်မန် တြိတဲ ဒးသွပခါန်နိဿဲဒိုင်ကိုလိက်ဗျာ သွဒိုင်ဗွက်ကြဗျာသွးမ္တးဂှ် ညံဗွဲဒးရး ညံဗွဲစိုဗိုရ။ လိက် မန်နဲဗျာ နာနာဗိုပြင်ပက္ကရမက္တိုင်ဒိုင် ပွဲခေတ်ပိုတွဲဏအ်ဂှ် ဝံညာတ်ကေတ်ဗွဲမပြာကတ်ရ။

(ဂ) ‘သင်ရဝကာ်’ ဟာ?၊ ‘အကာပ်’ ဟာ?

ပွဲလိက်ဗွဟ်မန်တို့(အုပ်ဒုတိယ) ဂကောံအ္ဗာလိက်ကွန်ကအ်မိန် မဒုင်ယျုဗော်ဒင်ကာလိခပ်ပတ်ယေန် သွင်မန် ကွန်ကအ်မိန်မပ္တိတ်လဝ်ဂှ် ပွဲမုက်လိက်(၂၃)ဂှ် ဇာတ်ဝတ္ထုအကြိုသဟာပိ မလေပ်ရ်ဂအဲပရဲ ကုညးမဇော်အယုက်ဂှ် စိင်မွဲ ကွဲမွဲ အကာပ်မွဲ ဂးလဝ်ရ။ ပွဲလိက်သုတ်ဇာတ်မသုန်ကွဲမသုန်စှော အ္ဗာ ကဝိမန်ပိုတမ္ဘာမချူခွဲလဝ်ဂှ် ယျုဂစေံဝံဂှ် ‘အကာပ်’ ဟုံသေင်၊ ‘သင်ရဝကာ်’ ရောင်ညးမဂးရ။ ‘သင် ရဝကာ်’ ဂှ် လျဟ်ပသင်ညံဇိုင်အာ ‘အကာပ်’ ဂှ်ရော? ဂစေံ ‘သင်ရဝကာ်’ ဂှ် ဗတ်ဗျာမ္တး ‘ခါ ငှက်’ ဗတ်အေဂံလိက်မ္တး partridge ရ။ ပွဲလိက်အဘိဓာန်မန်ဗျာ “ကျောင်းသုံးမွန်မြန်မာအဘိဓာန်” အ္ဗာထောန်သိုင်မချူခွဲလဝ်ဂှ် ဂစေံ ‘အကာပ်’ ဂှ် ညးကိုလင်အဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗျာ ‘ငှက်ခါး’၊ ဗတ်အေဂံ လိက်မ္တး blue or green jay ရောင်။ ဗတ်ဗျာ ‘ငှက်ခါး’ ကို ‘ခါငှက်’ ဂှ် တုပ်ပရ နှိမွဲဂစေံဓါယျု သွးဟာ? ဗွဲစွတ်သာ်ဟုံသေင်ရောင်။ အခပ်ဗျာဓါသာ် ‘ခါ’ ကို ‘ခါး’ ဂှ် ကောန်မန်ပိုလျှိုတအ် ဟိုတ်နူဟိုဗွဲဟုံကွး ဗွဲဒိုင်ရမ်သာင်တုပ်ပရ်ရ အ္ဗာတအ်မှာရာအာလဝ်ရောင် ပြာကတ်တဲရ။ ဗွဲကြဲကာလ ဝံအခေါင် မကလေင်တက်တြးလိက်ဗွဟ်ဝံ မွဲအလန်ပုန်မ္တး ဒွဲ ‘အကာပ်’ ဂှ် ဂပ်ဂပ်ပလေဝ်ချူအာ ‘သင်ရဝကာ်’ ရ။ သာ်ဂှ်ရောင် ဝေါဟာရမန်ပို ဒွဲညံဗျာရာယောင်ယာတ်ဒိုင်တအ်ဂှ် ဝံဗွးအာဒုဟ်တဲ သိုညီသာကိုလိက်မန်တြိ ကဝိတမ္ဘာတအ်မချူခွဲလဝ်ဂှ်ရောင်။ ဩဝဲရံင်တပယိုဂ်ဗွဲသွင်ဝံညီ။

- ပွဲကာလမတဲတေံ ပွဲညွဲတြိပ်ဟေမဝန် နိဿဲကိုတွံဇြဇော်မွဲ ဂစေံသင်ရဝကာ်, ကွဲ, စိင် ညး ပိပဒတ်။ သိုညးပိဟုံရ် ဟုံအဲပရဲ ဒေတ်ဟုံတုပ်ကောံရင်ညွဲဟေင်။ ပွဲကာလမွဲတွဲ ကသပ်ဒ်